

Куц В. А.,

кандидат філософських наук,

викладач кафедри філософії та історії

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ПОТЕНЦІАЛ НА ПЕРСПЕКТИВУ

Аналіз діяльності вже існуючих міжрегіональних транскордонних співтовариств у цілому [6, с. 4] показує тенденцію до активного збільшення їхнього числа на тлі досягнень у вирішенні локальних проблем у різних сферах. Особливо це видно на прикладі країн Шенгенської групи де планомірно вживаються заходи, спрямовані на забезпечення свободи спілкування й створення оптимальних умов для професійної й іншої діяльності жителів суміжних територій. Значну роль в цьому процесі, особливо в питанні фінансування і забезпечення в межах євро регіонів, відіграють Комісія Європейських Співтовариств і Рада Європи [3].

Формування концепції політики регіонального розвитку в Україні ґрунтується на основних досягненнях з цього напрямку в країнах ЄС, для яких міжрегіональне співробітництво як механізм економічної співпраці, а відтак і економічного розвитку є пріоритетним. Регіональна політика ЄС орієнтується не тільки на підтримку депресивних регіонів за рахунок регіонів-донорів, а на створення умов для мобілізації місцевого потенціалу і ресурсів, посилення конкурентоспроможності. Для прикордонних регіонів, віддалених від великих адміністративних, фінансових, ділових, наукових, культурних центрів своїх країн, реалізація ефективної регіональної політики набуває особливої актуальності. У цьому контексті місце транскордонного співробітництва в регіональному розвитку визначається його здатністю до мобілізації та ефективного використання існуючого потенціалу, а також оптимального поєднання можливостей та ресурсів на рівні прикордонних територій та практичної діяльності євро регіонів. (На території України це євро регіони: Карпатський: «Буг» та «Нижній Дунай»; Південно-західний «Верхній Пру» центральний «Дніпро» та Північно-східний «Слобожанщина»). Наша держава має значний потенціал для розвитку транскордонного співробітництва як одного з дієвих напрямків реалізації євроінтеграційних прагнень, що пояснюється унікальним геополітичним положенням та значним

історичним досвідом співпраці із країнами, що мають спільні з нами кордони.

Оскільки географічно Україна розташована в центрі Європи, вона має ряд стратегічних переваг, зокрема розвинений транзитний потенціал. По території нашої країни проходить велика кількість транспортних комунікацій, що сприяє участі у міжнародних проєктах з транспортування сировини та готової продукції. Угоди про транскордонне співробітництво є проявом загальносвітової позитивної тенденції до «м'якого» узгодження інтересів центру й регіонів у контексті сучасного прагнення до переорієнтації ЄС від ідеї «Європівітчизни» на ідею «Європи регіонів». ПАРЄ прагне визнання й розвитку регіоналізму за межами ЄС. Згідно Дортмундської декларації Економічного форуму регіонів Європи партнерство регіонів має стати більш динамічним і доповнюватися транскордонним економічним співробітництвом країн Великої Європи. Україна, як член Ради Європи з 1995 року, не може ігнорувати подібні документи. Відтак, досвід застосування різних форм міжрегіональної взаємодії, у тому числі й створення єврорегіонів, потребує подальшого вивчення та ретельного аналізу з метою можливої його реалізації в межах транскордонних територій за безпосередньою участю регіонів України.

У зв'язку із розширенням кордонів ЄС поглиблення транскордонного співробітництва іноді розглядають як прагнення ЄС отримати максимальний «простір для маневру» і не давати «зайвих об'єкцій». Причому відсутність конкретних гарантій щодо надання преференцій нашій державі розглядається як недружня поведінка з боку європейських партнерів [2, с. 10]. В сучасних умовах поглиблення інтеграційних тенденцій жодна країна не уникає впливу зазначених процесів. Прикордонні регіони України є найбільш вразливими до змін, що виникли і ще виникатимуть у зв'язку з розширенням ЄС на Схід. Відтак, транскордонна співпраця як форма співпраці прикордонних регіонів України зі східними регіонами її центральноєвропейських сусідів потребує максимального оновлення і трансформації, щоб адаптуватися до нових умов. Сьогодні ми можемо розраховувати на позитивні зміни, оскільки Європейська політика сусідства пропонує інструмент, що повинен надати нового імпульсу транскордонній співпраці. Більш того, у перспективі цей інструмент може бути поширений на усі регіони України. Розвиток транскордонного співробітництва передбачає, зокрема, дуже важливу пропозицію щодо відкриття можливостей для залучення до участі в інвестиційних проєктах в Україні ЄІВ.

На даний час Україна у транскордонному співробітництві спирається на досить розвинене нормативно-правове підґрунтя [5].

Аналіз нормативних документів із зазначеного напрямку дозволяє виділити такі основні пріоритети транскордонного співробітництва України: зміцнення конкурентоспроможності регіонів країни; спрощення процесу перетину кордону та створення відповідної інфраструктури; укладання нових транскордонних угод; розвиток мережі консалтингових центрів та центрів підтримки малого та середнього підприємництва в прикордонних регіонах; координація соціально-економічного та екологічного розвитку прикордонних регіонів; гармонізація законодавства України у відзначених сферах з європейським законодавством.

В основі державної політики у сфері транскордонного співробітництва лежить посилення ролі регіонів у активізації інтеграційних процесів України та розвитку співробітництва, підвищення конкурентоздатності окремих регіонів країни, що в кінцевому підсумку, зміцнює економічний потенціал держави. Основним законодавчим документом в сфері міжрегіональної співпраці є Закон «Про транскордонне співробітництво» (від 24.06.2004), але він має значні недоліки. Він декларує, що «державна фінансова підтримка може надаватися проектам-програмам транскордонного співробітництва, які мають достатню аргументацію щодо ефективного розв'язання актуальних проблем і були відібрані на конкурсній основі...» [1]. Джерела та механізм надання такої підтримки з боку держави не визначені. Зовсім не враховуються зміни механізму підтримки транскордонного співробітництва з боку ЄС, зокрема нових інструментів добросусідства і реформування відповідних програм Європейської Комісії.

Управління у сфері транскордонного співробітництва в Україні здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів АРК, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, відповідно до їх компетенції (координація). Розробки, укладання та організацію виконання міждержавних договорів України з питань розвитку транскордонного співробітництва здійснює МЗС України. Інші центральні органи виконавчої влади беруть участь у сприянні розвитку транскордонного співробітництва в межах своєї компетенції. Гальмування процесів транскордонного співробітництва в Україні відбувається через низку проблем: в Україні відсутня єдина науково обґрунтована концепція транскордонного співробітництва, яка б пропонувала методологічні підходи до розвитку процесів з урахуванням не лише окремого прикордонного регіону, а й загальнонаціональних інтересів; складна ієрархія системи управління процесами транскордонного співробітництва; дублювання повноважень за окремими

напрямами, з одного боку, та невизначеності механізмів фінансування програм – з іншого [4, с. 229].

Попри всю складність сучасної геополітичної ситуації в світі, загострення соціально-економічного становища, проблеми в культурно-релігійних відносинах та безпрецедентної відкритої військової агресії з боку РФ... Україна зацікавлена у подальшому розвитку транскордонного співробітництва, продовжує рухатися шляхом Європейської інтеграції, виконує міжнародні зобов'язання, сприяє реалізації Програм сусідства і збереженню цінностей Вільної Європи!

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» (26.06. 2004 р. № 1861-IV). *Голос України*. 22 липня 2004 р.
2. Балян А. В. Міжрегіональне транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу (на прикладі прикордонних регіонів України та Угорщини). Ужгород : Ліра, 2005. 320 с.
3. Розширена Європа – Сусідні країни. Нова структура відносин з нашими східними та південними сусідами. Повідомлення Європейської Комісії для Ради та Європейського Парламенту. URL: http://www.delukr.sec.eu.int/ua/eu_and_country/bilateral_relations.htm
4. Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноевропейськими сусідами. Київ : Основи, 2004. 300 с.
5. Стачко А. Євро регіони як прообраз майбутньої Європи. URL: <http://bdg.Press.net>
6. European Neighborhood Policy. Country Report. Ukraine. Commission Staff Working Paper. Brussels, 12.5. 2004. SEC (2006) 566. COM (2004) 373 final. P. 4.